

icult

L'adéu a una autora militant

La memòria de l'exili

Teresa Pàmies, escriptora de la guerra, la diàspora i la clandestinitat, mor als 92 anys

Teresa Pàmies, amb Gregorio López Raimundo a Tauste (2005).

Amb el seu marit i Pasqual Maragall, el 2006.

Al Palau de la Generalitat, el 2007, entre Juan Villoro i Tomàs Alcoverro, el 2007.

ERNEST ALÓS
 BARCELONA

Recordar, donar exemple, explicar-se amb sentiment i amb geni, mantenir-se ferma en les seves creences. Això és el que va fer Teresa Pàmies fins que va morir als 92 anys, ahir a Granada, on vivia un dels seus fills. Tant la Pàmies jove com la militant comunista que el març del 1937, amb 17 anys, proclamava a la Monumental, amb els punys tancats i davant milers de persones, que s'havia de recolzar Madrid contra el feixisme, com l'escriptora que en la seva vellesa es posava davant d'un altre micròfon, el de la ràdio, per comentar amb ironia l'actualitat a ritme de bolero per a centenars de milers d'oients de Catalunya Ràdio. Pel mig, la guerra, 32 anys d'exili a Mèxic, Txecoslovàquia i França, amb escales a Cuba, la República Dominicana i Iugoslàvia, una doble vida condicionada per l'activitat clandestina del seu marit, el líder del PSUC Gregorio López Raimundo, i els llibres perquè res d'això s'oblidés.

Pàmies (Balaguer, 1919), filla del militant del Bloc Obrer i Camperol Tomàs Pàmies, va ser dirigent de les organitzacions juvenils i femenines vinculades al PSUC i va marxar a l'exili el 1939, per no tornar fins al 1971. A Balaguer es va quedar la seva mare, a qui mai va tornar a veure i al costat de la tomba de la qual, a la capital de la Noguera, va dir que

Interferències

Profunda honestedat

JOSEP MARIA
Espinàs

S'havia atorgat el premi Josep Pla a un llibre molt especial: *Testament a Praga*. L'autora vivia a l'exili. Es deia **Teresa Pàmies**, però recordar aquest nom d'antifranquista era arriscat, i va firmar l'original així: **Teresa P. Bertran**. Destino em va encarregar entrevistar-la i vaig pensar que ella podia tenir un lògic recel davant un jove que escrivia en el marc d'un règim dictatorial, però la relació es va fer immediatament cordial, amistosa, i va esdevenir autèntic afecte. Vam compartir sovint taula en les firmes de Sant Jordi. La solidaritat es va reafirmar perquè teníem una editora en comú, La Campana, que va publicar el seu *Informe al difunt*, admirable recordatori del seu home, **Gregorio López Raimundo**. Vaig conèixer la seva honestedat profunda. iQuina capacitat de crear, al mateix temps, respecte i independència! Em sap molt i molt greu que hagi mort. ≡

volia ser enterrada. Inicialment autòdidacta, va estudiar periodisme a Mèxic, tot i que durant la guerra ja havia publicat articles («ingenuïtats», en la seva opinió), recopilats el 2005 al volum *Estem en guerra*. Va treballar durant 12 anys com a redactora de les emissions en castellà i català de Ràdio Praga. Allà es va retrobar amb Gregorio López Raimundo, que acabava de sortir de les presons de Franco però a punt per tornar a l'interior, amb qui es va casar i va tenir dos fills, Antonio i l'escriptor Sergi Pàmies.

EL PREMI PLA // La carrera literària de Pàmies comença quan guanya el premi Josep Pla del 1970 amb *Testament a Praga*, la reescriptura dels records del seu pare, que va morir poc abans de la primavera de Praga, amb la firma de tots dos. Un homenatge al pare i al mateix temps un exemple de memòria per als més joves. Després vindria el record de l'experiència dels joves militants d'esquerres durant la guerra a *Quan érem refugiats* i *Gent del meu exili* (1975). El 1971 l'escriptora s'havia traslladat a Barcelona, on havia d'ocultar qualsevol contacte amb el seu marit a la mateixa ciutat on vivien tots dos, una experiència que va reflectir transformada en novel·la a *Amor clandestí* (1976). Pàmies també va abordar la ficció en obres com *Nadal a Porto*, *La xivata* i *La filla del gudari*.

► Teresa Pàmies.

Va iniciar la recuperació de la memòria, encara amb Franco, amb 'Testament a Praga' i 'Quan érem capitans'

En alguns dels seus últims llibres ja va començar a girar full literàriament sobre la seva vida: *L'aventura d'envellir* (2002), *Conviure amb la mort* (2003) i *Informe al difunt* (2008), en què es dirigia al recentment desaparegut Gregorio López Raimundo. Els homenatges oficials en el seu cas ni es van escatimar ni van arribar massa tard: entre altres, Creu de Sant Jordi (1984), Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (2001) i Medalla d'Or de l'Ajuntament de Barcelona (2000).

REACCIONS // Al cor de reaccions des dels mons de la política i la literatura, ahir va destacar la de Santiago Carrillo, en condició de molt més que secretari general del PCE en el mateix període en què López Raimundo liderava el PSUC. Secretari general de les Joventuts Socialistes Unificades durant la guerra civil, Carrillo va evocar ahir en declaracions a Televisió de Catalunya com Pàmies era la dona més excel·lent de l'organització a Barcelona, com van treballar junts en la revista *Nueva Bandera* a París i com va ser fins i tot testimoni del retrobament entre López Raimundo i la que més tard seria la seva dona a Praga. Carrillo, que va recordar que les dues famílies solien compartir 15 dies de vacances al balneari de Caldes de Malavella, va definir Pàmies com «una dona de gran caràcter, molt lluitadora».

Veus que no van saber de l'exis-